

МІШЕЛЬ ФУКО В ДОЛИНІ СМЕРТІ: ІНТЕРВ'Ю ГЕЗЕР ДАНДЕС З СИМЕОНОМ ВЕЙДОМ¹

(опубліковано: Boom California 10 вересня 2017 року)

Дандес: Що ви можете сказати нам про це фото? [на фото Фуко і Стоунмен розглядають пагорби Долини Смерті].

Вейд: Я зробив це фото камерою Leica у червні 1975 року. На світлині зображені Панамінтський хребет, солончаки Долини Смерті й замерзлі дюни Забріскі-Пойнт. На передньому плані бачимо Мішеля Фуко у його священницькому одязі – білій водолазці, й Майкла Стоунмена, який був моїм супутником життя.

Дандес: Як ви з Мішелем Фуко опинились у Долині Смерті?

Вейд: Я експериментував. Я хотів побачити [як] вплине на одного з найвеличніших умів в історії досвід, якого раніше він ніколи не мав: зажити оптимальну дозу медичного ЛСД у дивовижній пустельній місцині й на додаток різноманітні веселощі опісля. Ми провели у Долині Смерті два дні й одну ніч. Це була одна з тих локацій, яку ми відвідали під час мандрівки.

Дандес: Що ви можете сказати про цю світлину [на світлині Фуко і Стоунмен сидять на узбіччі дороги на тлі пагорбів Долини Смерті]? Тут Фуко й Стоунмен уже “трясуться”? У Долині Смерті, мабуть, було дуже спекотно тоді, у червні?

Вейд: Так. Місцину, в якій ми були, називають “Палітрою художника” (Artist’s Palette). Ми успішно адаптувались до обставин. Справді, було вельми спекотно. Однак увечері похолоднішало, і ось ви бачите Фуко у водолазці в затінку. Ми прибули до Забріскі-Пойнт, щоб побачити появу Венери. Майкл розклав навколо нас динаміки, позаяк там більше нікого не було, і ми слухали Чотири останні пісні [Vier letzte Lieder] Ріхарда Штрауса у виконанні Елізабет Шварцкопф. Я побачив сльози на очах Фуко. Ми спустились до однієї з улоговин і лягли на спину й, наче через вулкан Джеймса Таррелла, спостерігали спершу за з’явою Венери, а далі – зірками. Ми пробули в Забріскі-Пойнт приблизно десять годин. Майкл поставив також композицію “Три Місцини у

Новій Англії” (Three Places in New England) Чарльза Айвза й Контакти (Kontakte) Штокгаузена, щось із Шопена. Фуко був глибоким поціновувачем музики; одним з його друзів у Колеж де Франс був П’єр Булез.

Дандес: Нічого такий плейлист. Але чому ЛСД?

Вейд: Згідно з деякими джерелами, Одроквення Святого Івана Богослова на острові Патмос було інспіровано грибом Amanita muscaria. ЛСД є хімічним еквівалентом галюциногенної потенції цих грибів. Чимало винаходів, що уможливили появу цивілізації, були здійснені у суспільствах, які використовували магічні гриби для релігійних ритуалів. Отож я подумав: якщо це правда, якщо хімічний компонент має таку силу, що ж тоді він зробить з великим умом Фуко?

Дандес: Але навіщо вирушати в таку далечинь за набуттям цього досвіду? Навіщо їхати п’ять годин з Клермонта до Долини Смерті?

Вейд: Головною причиною було те, що ми з Майклом багато мандрували пустелею. Бували у Долині Смерті, також у Мохаве, Національному парку Джошуа-Трі. Якщо ви приймаєте медичне ЛСД і перебуваєте в такому місці, як Долина Смерті, то можете чути гармонійні прогресії, як у Шопена; це найпрекрасніша музика, яку ви коли-небудь чули, і це вчить вас тому, що існує щось більше.

Дандес: Донедавна така популярна ідея 1970-х рр., – “магічного еліксиру”, що розширює свідомість, як ви зазначили у вашому рукописі², стала настільки немодною, аж сміховинною. Однак сучасні дослідження взяли під сумнів можливість настільки швидкого відходу від психоделічних практик.

Вейд: Доволі вчасно! [Протягом цих мандрівок] я бачив небосхил в його істинному вигляді, у всіх його чудесних кольорах і формах, а ще чув відлуння великого вибуху, який звучав як хор ангелів, так, як це собі уявляли у давнину.

¹Український переклад здійснено за електронним виданням, а саме: URL: <https://boomcalifornia.org/?s=foucault>. Переклад з англійської Павла Бартуська.

²Цей рукопис був опублікований у 2019 році: “Фуко в Каліфорнії: [Правдива розповідь про те, як великий французький філософ ковтав кислоту в Долині Смерті]” (Foucault in California: [A True Story – Wherein the Great French Philosopher Drops Acid in the Valley of Death]).

Дандес: Отож ви хотіли дати Фуко ЛСД для того, щоб він зміг доступити до цієї “чудесної музики”?

Вейд: Не тільки. Це був 1975 рік, приблизно десять років тому були опубліковані “Слова і речі” [1966]. У цьому творі йдеться про скінченність людини, її неминучу смерть, а також про смерть людськості, твердиться, що весь гуманізм Ренесансу більше не є дієвим. Можна навіть сказати, що стерлося обличчя людини.

Дандес: Наприкінці “Слів і речей” є знаменитий пасаж, в якому постулюється світ без владних структур Просвітництва: “Якби ці диспозиції зникли... що ж, можна побитися об заклад, що тоді людина була б стертою, як піскове обличчя на узбережжі” [Si ces dispositions venaient à disparaître... alors on peut bien parier que l'homme s'effacerait, comme à la limite de la mer un visage de sable].

Вейд: Я думав, якщо дам Фуко медичне ЛСД, то, я був упевнений у цьому, він урозуміє, що поквапився зі стиранням нашої людськості й ума, як тепер ми це знаємо, позаяк побачить, що існують не тільки наукові форми знання; також це було пов'язано з темою смерті, яку він розвивав до того. Надмірне акцентування на скінченності рознадіє нас.

Дандес: Отож, певним чином ви повезли Фуко до Долини Смерті для того, щоб він переродився?

Вейд: Саме так. Це був для Фуко поза межний [transcendental] досвід. Він написав нам через декілька місяців після цього, що це був найвеличніший досвід у його житті, що це кардинально змінило його життя і творчість.

Дандес: На час цієї мандрівки, Фуко саме опублікував перший том свого шеститомного проєкту “Історія сексуальності”. Він опублікував також план решти роботи та імовірно вже завершив написання деяких томів. Отож, коли саме ця зміна, якої він зазнав після мандрівки, стала помітною у його творчості?

Вейд: Одразу ж. Він написав нам, що спалив другий і третій томи “Історії сексуальності” і почав усе наново. Можливо це була фігура мовлення, не знаю, але він знищив принаймні деякі їхні версії й потім переробив їх перед своєю передчасною смертю у 1984 році. Назви останніх двох томів є промовисті, свідчать про вплив цього досвіду: “Використання задоволеня” і “Турбота про себе”, і там не згадується

скінченність людини. Усе після цього досвіду у 1975 році – це новий Фуко. Його заяви почали несподівано шокувати французьку інтелігенцію.

Дандес: Які, наприклад?

Вейд: Посміливішали заяви на кшталт тієї, у якій він нарешті урозумів, що реальним Колумбом політики був Джеремі Бентам. Останній був вельми шанованою фігурою аж до того часу, поки Фуко не назвав його інтелектуальним негідником. Також Фуко відкидає Маркса й Енгельса, каже, що ми мали б розглядати Маркса як просто першокласного журналіста, а не як теоретика. Після мандрівки до Долини Смерті, Фуко почав підходити твердо до того, до чого перед тим підходив хитко. Фуко від 1975 року до 1984 року був новою людиною.

Дандес: Ви зазначали, що не всі погодилися з вашим експериментом і вважали, що ви повелися необачливо зі здоров'ям Фуко.

Вейд: Чимало академічних науковців були налаштовані вельми негативно щодо цього, мовляв, це було втручанням у діяльність ума великої людини, і я не повинен був цього робити. Однак Фуко добре усвідомлював те, у що був утягнений, до того ж, ми були з ним постійно.

Дандес: Чи думали ви про можливі наслідки, які матиме для вашої кар'єри цей досвід?

Вейд: Ретроспективно, мав би.

Дандес: Чи був це разовий досвід? Чи ви бачились коли-небудь з Фуко знову?

Вейд: Так. Невдовзі після того, через два тижні, Фуко знову до нас приходив. Ми були в горах.

Дандес: І теж з музикою та ЛСД?

Вейд: Без ЛСД, але з усім іншим. Після його другого від'їзду, я взявся за написання розповіді про цей досвід – “Мандрівка Долиною Смерті”. Вона ніколи не публікувалась. Фуко це читав. Ми інтенсивно листувалися. Ми знову фантастично провели разом час у 1981 році, коли він був на конференції в Університеті Південної Каліфорнії.

Дандес: Ви зберегли листи Фуко?

Вейд: Так, приблизно двадцять. Останній був написаний у 1984 році. Він запитав, чи зміг би приїхати, пожити разом з нами в Сілвер-Лейк, оскільки був тоді на термінальній стадії захворювання. Я вважаю, що він хотів померти як Гакслі³. Я сказав так, звичайно. На жаль, перед тим, як він був готовий вирушити, пастка історії застала його зненацька.

³ Олдос Гакслі помер 22 листопада 1963 року. Перед смертю він зажив ЛСД, яке принесла йому дружина.